

Unieke gieterij bestaat niet meer

Deel van het gebouwencomplex van de Keppelsche IJzergieterij. Foto: Henk Westerveld, Aalten.

Amper een maand na de plaatsing op de monumentenlijst (zie Heemschut-nr, 2, febr. 1984) blijkt het lot van de **Keppelsche IJzergieterij** in het Oostgelderse Laag Keppel bezegeld.

Op 13 maart jl. werd de complete inventaris van dit voor Nederland unieke museum geveild, nadat maandenlange reddingspogingen op niets waren uitgelopen. Zonder die inventaris is de Keppelsche dusdanig ontmanteld dat van ambachtelijk ijzergieten geen sprake meer kan zijn.

De veiling, die te voorkomen was geweest, vond plaats in opdracht van de AMRO-bank, een van de twee grootste schuldeisers in het faillissement. De andere crediteur is de Meppele Machine Fabriek, de vroegere eigenares van de Keppelsche IJzergieterij. De bank is er dankzij een onverwacht grote veilingopbrengst van 2,6 ton helemaal uitgesprongen. De Meppelse hoopt dat te doen aan de hand van de verkoop van het onroerend goed.

CONCURRENTIE

Moeilijkheden bij De Keppelsche, de oudste ijzergieterij van Nederland, waren er al vele jaren. Als kleinschalig bedrijf, dat groten-deels produceerde op een ver-vooroorlogse wijze, was het niet tegen de concurrentie bestand. De museum-functie was de laatste strohalm. Het mocht niet baten...

Het museum liep best aardig, maar de baten waren onvoldoende om met het onlosmakelijke bedrijfsgedeelte te kunnen blijven door-draaien. Een overheidskrediet van 7 ton bracht daarin geen verandering. Oude schulden – totaal 2,6 miljoen – bleven aanwezig en luidden ook het einde in. In juni 1983 ging het bedrijf failliet.

Sindsdien probeerden Nederlands Openlucht Museum en Stichting Keppelsche IJzergieterij wanhopig te redden wat er te redden viel. Bij het ministerie van WVC en het provinciaal bestuur van Gelderland werd de deur platgelopen om financiële steun. Toen die helpende hand eindelijk in aantocht leek,

was het te laat. Op dezelfde dag dat G.S. van Gelderland zouden vergaderen over het provinciaal aandeel in de steunverlening was ook de veiling. Een op z'n minst merkwaardige zaak. Toen 's middags bleek dat 's ochtends toch geveild was, werd de voorgenomen hulpverlening (f 50.000 per jaar plus eenmalig f 55.000) opgeschort!

LAKS BELEID

'We zijn gestrand in het zicht van de haven' zegt burgemeester Bannink van Hummelo en Keppel, die bestuurslid is van de stichting Keppelsche IJzergieterij. 'Nog erger, we zijn gezonken op het moment dat het schip al afgemeerd lag aan de kade', is de allegorische toevoeging van ir. J. H. van Linge van het Openlucht Museum in Arnhem.

Burgemeester Bannink vindt dat de overheden veel te traag hebben gereageerd, in het bijzonder de ministeries. 'De veiling is vele malen uitgesteld. Men moest toch langzamerhand weten waar men aan toe was'. Ook de curator in het faillissement, mr. Winters uit Arnhem, heeft de indruk dat de overheid allesbehalve slagvaardig heeft gehandeld. Ir.

van Linge vindt het onterecht om de overheid de zwarte piet toe te spelen. Wat betreft zijn de curator zelf ook verwijten te maken.

Het idealisme van de mensen achter het reddingsinitiatief legde het echter af tegen de meer praktisch ingestelde curator, die vond dat hij al genoeg clementie had betracht.

Achteraf beschouwd zijn er gemiste kansen geweest! De voor het museum waardevolle inventaris was enkele weken voor de veiling getaxeerd op f 135.000, maar geld voor een totale aankoop was er toen niet. Op het moment van de veiling was dat geld er wel, zelfs meer dan dat. De overheid was, via de mensen van het Openlucht Museum, als koper present. Alleen, en dat was buiten verwachting, bleek de meegebrachte f 150.000 nu niet toereikend. Het reddingsbod werd ruim overboden en de inboedel kwam in 600 kavels onder de hamer.

Schroothandelaren gingen met de meest waardevolle voorwerpen aan de haal. Het Openlucht Museum kon slechts een collectie oude gietijzeren mallen en modellen redden.

AROB-PROCEDURE

Wat er met het gebouwencomplex van de Keppelsche gaat gebeuren, is niet bekend. Curator mr. Winters is een arob-procedure begonnen als een belemmering bij een eventuele verkoop. Er zijn enkele koopgegadigden, onder meer een transportbedrijf. De beschermde bedrijfsgebouwen omvatten een gedeeltelijk uit 1794 daterende giethal met bijgebouwen en een houtskoolschuur.

De Keppelsche Gieterij werd aanvankelijk in 1689 als hoogovenbedrijf (ijzermolen of 'hutte', op z'n dialect) opgericht in de Doetinchemse buurtschap Renhem. In 1794 volgde de verhuizing naar de huidige plaats bij het riviertje de Oude IJssel in Laag Keppel.

Rob Lureman

Documentatie: Heemschutnr. 2 (febr. '84); historisch archief dagblad De Gelderlander/Doetinchem; persoonlijk archief.

'Moeten Natuur- beschermers stenen kopen?'

Zo noemde een der inleiders de titel van zijn toespraak tijdens de **jaarvergadering** van de **Vereniging tot Behoud van Natuurmonumenten**, op 17 maart jl. in Utrecht.

Jhr. Mr. L. M. Michiels van Kessenich, oud-bestuurslid van Natuurmonumenten en oud-voorzitter van de Koninklijk Nederlandse Oudheidkundige Bond beantwoordde deze retorische vraag natuurlijk positief, want tenslotte bezit Natuurmonumenten ruim 700

gebouwde objecten, waarvan ruim 90 geregistreerde monumenten, zoals:

– kastelen en herenhuizen met bijgebouwen	45
– woningen (incl. dienstwoningen) met schuren en garages	227
– boerderijen met stallen en schuren	366
– werkschuren en schaapskooien	47
– overig, waaronder molens, theekoepels, forten en een duiventil	35